

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 04264

LIDER

R. Zychlinsky

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פ ע ן = ב י כ ע ר

רויזל זשוכלונסקי

פ י ד ע ר

מיט א סאָרוואָרט
פֿון איציק מאַנגער

וו אַר ש ע

1 9 3 6

ביבליאָטעק פֿון ייִדישן פֿ.ע.נ. = קלוב

printed in Poland

P E N - B I C H E R

**RAJZEL ŻYCHLIŃSKA
L I D E R**

Wydawnictwo

**Biblioteka Żyd. P. E. N.-Klubu
Warszawa 1936**

Druk. Nomberga, Warszawa, Leszno 19.

פאָרוואָרט

נאָך מרים אולינאווערס קלאַסישן לידער-בוך „דער באַבעס אוצר“, זענען די לידער פון רייזל זשיכלינסקי אַ נייע אמתע אַנטפלעקונג פון פרויאיש-פאָעטישן געמיט אין יידישן קרוין-פּוילן.

אַן „עפּיס אַנדערש“, וואָס שפּרינגט אַרויס און אַרבער פון דער סקאַרבאָדער לידער-שרייבער.

שוין דאָס ערשטע ליד, וואָס רייזל זשיכלינסקי האָט פאַר-עפנטליכט, האָט געמאַכט אויפהאַרן. ס'האָט אַ ווייע גע-כאָן מיטן רוח פון פלויענבליטן און מיטן פליגלפלאַטער פון פייגל איבער האַרבסטיקע לאַנדשאַפטן. מיט יענע צאַרטע, לירישע אַנדייטונגען, וואָס זענען אַזוי כאַראַקטע-ריסטיט פאַר די יאַפּאַנישע איטאַס.

פאַרנאַכט וואָלט יעדער בלאַט

געוואָלט אַ פּויליש זיין —

גיי איך אַרום מיט אַ קרוג אין דער האַנט

און קלויב זייערע טרערן אַריין.

דעם דרויסנדיקן פאָעטישן רעקוויזיט, וואָס רייזל זשיכ-לינסקי באַנוצט, וואָלט מען געקענט אויפצייגן אויף די פינגער.

די מאַמע, די קאַץ, די ווערבע, דער וואָלקן, די טאָפּאָליע, דער בעטלער, דאָס קינד און דער פּרוינס.

אַבער נישט אין דעם דרויסנדיקן פאָעטישן רעקוויזיט גייט עס, נאָר אין דער ניואַנסירונג.

אין דעם אַלע מאָל פאַלויכטן דעם אָביעקט מיט אַן אַנדער זיכט. אַרויספאַקומען אַן אַנדער שטימונג.

קורץ, אין דעם פּח פון וואַריאירן דעם מאַטעריאַל אין דער אַומענדליכקייט אַריין. אין דעם איבערהורן אורמאַ-טיוון אויף אַלץ אַ נייעם און נייערן שטייגער.

מאַמע —

דו האַסט פּייער געמאַכט

האַסט פון דאַרע שטיקלעך האַלץ

צעבלאָזן אַ זון.

די הערסט ווי מיינע האָר שויבערן:

אַ דאַנק, אַ דאַנק.

נאָר אין דרויסן וויינט דער וויינט —
נעם אים, מאַמע, אין דיין שירץ אַרײַן
און ווייג אים אײַן.

דער וויינט ער וועט דיר גלויבן

און ווי אַ שעפּטל

צומאַכן די אויגן.

די מאַמע און דאָס קינד, די צענטראַל־פיגורן פֿון רייזל
זשיכלינסקיס עכט פרויאישער ליריק.

אינדרויסן איז פּרילינג, זומער, האַרבסט און ווינטער.
פּייגל און וואַלקנס וואַנדערן. אָט דאָ, אָט דאָרט, אָט ער=
געץ אַנדערשווי. דורך אָפענע אָדער פאַרמאַכטע פענסטער
קוקט זיי נאָך די בענקשאַפט און איז מקנא די וואַנאַ=
פונדן, די אַוואַנטורע אין דער ווייטקייט אַרײַן.

אַבער:

די מאַמע איז דאָ. זי דרייט זיך אַרום צווישן די פּיר
ווענט פֿון דער הייט. שפּרעכט אָפּ דעם פּחד מיט אַ
שפּרוך, לעשט אָפּ קוילן, בשעת מען איז קראַנק אין באַ=
שיצט פאַר קעלט דורך דעם, וואָס זי צינדט אָן פֿון דאַרע
שטיקלעך האַלץ אַ זון.

צו אַ שטייגערונג פֿון דער מאַמע־וויזיע — ניין, פֿון מאַמע=
שאַפט בכלל — דערגייט רייזל זשיכלינסקי אין דעם שיינעם
ליד „אַ קינד איז קראַנק“.

אַ קינד איז קראַנק און נישט נאָר די בלומען פּילן זיך
שוילדיק. און נישט נאָר די קוואַקע האָט אַרונטערגענומען
אונטער אירע פֿליגל די פּופּצן געלע הינדעלעך, „און פּרי
געמאַכט נאַכט“.

נאָר אפילו זי, די אַלטע טאַפּאַליע, נעמט אַרום מאַמיש=
באַשיצנדיק דעם שטרויענעם דאַך און קוקט זיך אויס די
אויגן אויפֿן וועג, צי באַווויזט זיך הלילה נישט דער בעט=
לער, וואָס האָט פאַרטאָג דאָ „דורכגעשניטן די נעפּלען
מיט בלויע אויגן“.

אָט יענער אויסטערלישער בעטלער — וועלכן מיר האָבן
פאָגענט אין אנדערסענס שיינע מעשהלעך און אין אלטע
יידישע פּאָלקס-פּאלאָדעס — וואָס איז פּתּ צו פּאַרווונדן
די מאַמעשאַפּש טיף אין שווער, אַזוי, אַז זי זאָל זיך אויס-
וויינען די אויגן ביז צום פּלינד ווערן. צווישן וואָלקנס,
וואַנדער און ווינט קלויבט אויס רייזל זשיכלינסקי דער
מאַמעס היים.

איר דיכטונג פאַרמאָגט נישט קיין אַמאַזאָנישע זשעסטן.
דער מאַמעס פּשוטע שטובּ אין גאַמבין איז איר פאַרנאַס.
יעדע מינדסטע זאַך, וואָס געפינט זיך אין דער מאַמעס
היים איז ראוי צו ווערן ליד. די ציפּעלע-פּלעטער און
דער קאַטער מיט די גרינע אויגן. דער נאַפּט-קאַמפּ און
דאָס בענקל, וואָס הלומט אויף דריי פּיס. און ווער שמועסט
נאָך, אַז גאָט העלפט די קאַץ וואַשט זיך און ס'קומען צו
גאַסט דריי אַלטע פּאַפּעס און דער מאַמעס הענט ווערן
גרעסער און ברעסער גלעטענדיק דאָס האַנטוויך. מעג די
זון טוויזנט מאָל אָנצוינדן די שיד, דעם רוף צו וואַנדערן,
די דיכטערין וועט נישט אַוועק גיין. זי איז און פּלייבט
די געפּאַנגענע פּון דער היים-אידיאָיע.

רייזל זשיכלינסקי לידער-בוך איז אַזוי אַרום דאָס אומ-
מיטלפּאַרסטע מיידלישע געזאַנג אין אינזער נייער דיכטונג.
די פּילדערושקייט אין רייזל זשיכלינסקי ליד איז פּון
דרויסן געזען אַ לייכט אָנגעצויכנטע, מיט אַ זילבערשטיפט
סקיצירטע.

דאָס דרויסנדיק-כאַאָמישע ווערט אָפּער צוזאַמענגעהאַלטן
און קאָאָרדינירט פּון דער אינעווייניקסטער שטימונג, וואָס
פּאַפּליגלט דאָס ליד. (פאַרגלייך דאָס ליד „האַרבּסט“).

אווּדאי לוייערן אויף רייזל זשיכלינסקי דיכטונג געפּאַרן,
קודם פּל די געפּאַר פּון מאַנירטקייט. אָפּער די געטער,
וואָס האָבן ליב דאָס שיינע און עכטע, וועלן זיכער זיי
פּאַשיצן — אויך מיין די דיכטערין און איר ליד.

אי ציק מאַנגער.

אויף טרעפ

כ'בין געגאנגען אויף טרעפ,
כ'בין געגאנגען ארויף.
ערגעץ מוז דאך זיין א פענסטער,
ווי מען קען אויסשטרעקן די הענט
צום גרויען ליכט.
אויף עפעס א שטאק האָב איך באַגעגנט
א סרוי,
א לאַמע.
זי האָט זיך געשארט אַראָפּ,
אַראָפּ.
א ווילע האָב איך זיך איינגעהערט אין פּיסטן קאַרידאָר
צו אירע טריט —
דערנאָך בין איך א סאַר'משפּט'ע
איר נאַכגעגאַנגען.

אויף א וואַלקן

אויף א וואַלקן שווימט דיין קאָפּ

אדזעק

בערעמט אין צער.

איך צי זיך אויס אויף דער ברייט פון די וועגן,

און די ווינטן יאָגן איבער מיר.

ווינטן, ווינטן,

וואַרט א וויילע!

די אלטע ווערבע האָט זיך איינגעפויגן

איבערן טייך.

גאָט! סאַר וועמענס זינד

איז איר שאַטן אזוי

איינגעהויקערט?

האַרבעט

די שוויבן זענען פאַרלאָפּן
פון פרייד, אָדער פון טרויער ?
אין פרימאָרגנדיקע נעפּלען פאַרן זיך הינט,
שוואַרצע מיט ווייסע,
ווייסע מיט שוואַרצע.
אָרעם זענען די בעכערס פון די לעצטע בלומען
אין מייזן גאַרטן.
נאָר ס'קומען בינען מיט גאַלדענע רוקנס
און שטופּן זיך,
שטופּן.
וואָס וויל דער קאָטער מיט די גרינע אויגן ?
וועמענס סוד היט ער אָפּ
ביי אונזער טיר ?
מיר קוקן זיך אָן ביידע
טיר און לאַנג.
וואָקנס איבער ברונימער,
וואָקנס.

און פאַרנאַכט —

שטייט אַ וואָגן,

שטייט אַ פּערד

איינגעשפּאַנט.

איינגעשונקט אין זון זענען דעם פּערדס פּאָדערשטע פּיס,

אַ האַלבער בויך

און דאָס אונטערשטע ראָד פון וואָגן.

און ליידיקן געסל טו איך אויס מיינע שייך

און נעם די לייצעס און די הענט אַרײַן.

דאָס אַלטע ליד

די קאָץ וואָשט זיך,
ס'וועלן קומען געסט —
זאָגט די מאַמע
און זי גלעט דאָס האַנטויד,
וואָס זי פּרעסט.
און איך גלעט די זון,
וואָס ציט זיך אויפן טיש,
און איך צי די הענט אויס
צו די געסט.
געקומען זענען דריי באַפּעס
אין טיפּע קופּקעס אויף די קעפּ,
טיפּע פּאַלדן אין די קלוידער.
מיר זעצן זיך אויף דר'ערד.
די ברייטע ציבעלע זיצט אין בלומען-טאַפּ
און שמעקט.
אירע בלעטער זענען גוט צו אַ געשוויר —
זאָגט איין באַפּע
אין זי הויבט פון שטויב אַרויס אַ סינגער.
און איין באַפּע האַלט אין שויס די קאָץ,
אין איין באַפּע
דרומלעט.
די זון פאַרגייט.
די מאַמע גלעט נאָך אלץ דאָס האַנטויד,
וואָס זי פּרעסט.
זי קוקט אין פענסטער און וואַרט
אויף געסט.
אירע הענט ווערן גרויס,
פאַרנעמען שוין דעם גאַנצן טיש.
די זון האָט אָנגעצונדן מיינע שיד.

איך הויב זיך אויף.
איך גיי דער אלטער שאנק אנטקעגן:
די אלטע שאנק קומט צו הינקען
מיט אזויפיל לעכער פון האַלצוועריים
און פון רעגן.

מאמע

מאמע,

די האָסט פייער געמאכט.

האָסט פון דארע שטיקלעך האַלץ

צעבלאָזן אַ זון.

די הערסט, ווי מיינע האָר שויבערן?

אַ דאַנק, אַ דאַנק.

נאָר אין דרויסן וויינט נאָך אַלץ דער ווינט.

נעם אים, מאמע, אין דיין שירץ אַריין

און וויג אים איין...

דער ווינט, ער וועט דיר גלויבן

און ווי אַ שעפּטל

צומאָכן די אויגן.

א קינד איז קראנק

א קינד איז קראנק.
בויען בלומען די קעפ אראפ
שולדיק.
די טאָפּאַליע האָט אַרומגענומען מיט די גאַנצע
דעם שטרויענעם דאָך
און קוקט זיך אויס די אלטע אויגן
אויפן וועג.
ס'איז פאַרטאָג דאָ אַדורכגעגאַנגען אַ בעטלער
אין דורכגעשניטן די נעפּלען מיט בלויע אויגן.
אין אַפּשר וואָרט זי אויפן ערשטן שטערן?
די קוואַקע האָט אַרונטערגענומען אונטער די פּליגלען
די פּופּצן געלע הינדעלעך
און פרי געמאַכט נאַכט.
די קאַץ ליגט איינגענורעט אין אַ קנויז אין ווינקל
און מרוטשעט, מרוטשעט,
און דאָס בענקל אויף דריי פיס
האַרנט אין הלומט.

פארנאכט

פארנאכט וואָלט יעדער פֿלאַט
געוואָלט אַ פּויגל זיין.
גיי איך ארום מיט אַ קרוג אין דער האַנט
און קלויב זייערע טרערן אַריין.
אויסן טיך האָבן שאַטנס פֿון ביימער זיך אַרומגענומען שוין
און שטיל צונורטגעלייגט די קעפּ.
פֿאַלד וועלן הינט זיך צעבילן
און אויפשניידן דאָס שווייגן
מיט לאַנגע מעסער ביז צום הימל.
פֿאַלד וועלן הינט זיך צעבילן —
ציטערט דער קרוג אין מיין האַנט.

מאך אויף די טיר

מאך אויף די טיר!

כ'האָב מורא.

צעעפן דאָס העמד אויף דוין ברוסט

און באַהאַלט מיין פנים.

זע

אפילו די לבנה רייסט זיך פון איר זילבערנער קויט

און וויל אַנטלויפן פון די וואַלקנס.

מאך אויף די טיר!

די לעצמע שטיקער זון

א גרויער זאק, א פולער
אויף א פרויען=פלייצע —
הוידעט זיך דער פארנאכט,
הוידעט זיך דורך וואלד.
דאָס רויטע מיכל אויפן טיף געבויענעם פרויען=קאָפּ
ברענט, ברענט.
און ווייסע, באַרוועסע פרויען=פיס
טראַגן אין דער נאכט אַזעק
די לעצמע שטיקער זון.

אָפּגערוּסן, אָפּגעשליסן

אָפּגערוּסן, אָפּגעשליסן שטייט אַ יונגל נעבן טייד.
אָפּגערוּסן, אָפּגעשליסן
ווארט אַ וואָלקן אויפן יונגל.
טו איך אויס דאָס נייע קלייד מיינט,
לאָז עס שווימען אויפן טייד,
נעם דאָס יונגל ביי דער האַנט אָן
און דעם וואָלקן פאַר דער צווייטער.
און די ווערבע, און די ווערבע
לאָזן מיר אַזוי בייס וועג.

ראנדאר

זעקס הונט האָבן זיך געטראָפֿן
בױ איר טיר
און זיך צעוויינט :
זי וועט אַרויסקומען אָדער נישט ?
דער ווייסער הונט
מיטן געלן פֿלעק אויפֿן רוקן
האַט זיך געזעצט אויף די הינטערשמע פּיס
און ציטערט.
זיין דאַרער שאַטן לײַגט אַ בלויער
נעבן אים אויפֿן שניי.
דער שוואַרצער הונט האַט געפּונען אַ בײַן,
נאָר זיינע אויערן פֿלאַטערן אין ווינט.
דער ברוינער הונט רירט זיך נישט
פֿון דער טיר.
דער פֿערטער, דער פינפטער, דער זעקסטער,
האַלז נעבן האַלז.
די נאַכט איז העל,
די קאַרע אויף די ווערבּעס
פֿלאַצט.
אַלע שמערן זענען אויפֿן אָרט.
דורכן פֿאַרפּרוירענעם טײַך
בלאַנצן די גרינע אויגן פֿון דער דערטרוינקענער :

זי וועט אַרויסקומען
אָדער נישט ?

זי האָט גערעדט לאַנג.
 זי האָט געשפּריצט מיטן מויל.
 איר לאַנגער, דאָרער האַלז
 איז געוואָרן נאָך דאָרער.
 אירע געלע האָר
 זענען געווען געל.
 אז זי איז אַוועק
 און אויסגעהויבן אַ קרוימען פּוס,
 איז געלעגן אַ צעטרעטענער וואָרם
 אויף דר'ערד.
 זיין קעפל איז געווען פּלאַטשיק,
 אויסגערוינען דער מאַרד.
 „אזוי האָט עס געמוזט זיין.“
 האָט אַ וואַלקן זיך אָפּגעשטעלט.
 אַ טרער.
 איך האָב טרויעריק געשאַקלט מיטן קאָפּ.

די אכציקוואַדיקע

זי האָט אַרײַנגענומען אירע אַכציק יאָר
אין די קנאַכיקע הענט
און האָט נישט, וווּ זיי צו באַהאַלטן.
דאָס ווײַב פון יונגסטן זון
האַט שמאַלע אויגן.
און די פּרײַנגדיקע זון
האַט נישט ליב קיין אַכציקעריקע
און קניטשט זיך און איר פנים.
זי האָט אַרײַנגענומען אירע אַכציק יאָר
אין די קנאַכיקע הענט,
און האָט נישט, וווּ זיי צו באַהאַלטן.

זינד

א צלם, א נאקעטער אין מיטן פעלד,
האָט אַ שיקסע דאָס פנים
מיט די הענט פארשטעלט,
דעם שטערן אַראָפּגעבויגן.
און אירע צעפּ צוויי,
די פּלאַנדע, אויפגעפּלאַכטענע,
שטאַרבן ווי טויבן צוויי,
געשאַכטענע
דורך סטאַכט צוויי רויטע הענט.

אַלדן

כ'וויץ וויינען אַליין אין אַ שטוב
מיט צוויי פליגן,
איין קאַץ
און דרוי פלומען.
אין די פרימאָרגנס וועלן מיר זיך אויפכאַפן
מיט פלויע אויגן.
אין די פרימאָרגנס
וועלן מיר זיך אַנדרירן מיט פלויע אויגן.
און אַרויס:
דורכן פענסטער, דורך דער טיר
און איינס דורכן קווימען
מיט מיר.
מיטאַג וועלן מיר כלעפטשען
פון איין שיסל זון.
און אז געסט וועלן קומען —
דער רעגן און די שפיין —
וועט די קאַץ דערציילן אַ מעשה
פון אַ קאַץ.
וועלן גרינען און גרינען די אויגן
און פלייכן, און זיך לעשן
די הענט.
און אין די אָונטן,
אין די אויסגעשמערנטע אָונטן —
גאַט, וואָס וועלן מיר טון
אין די אויסגעשמערנטע אָונטן?

צום בליץ

ס'פלאטערן די וועגן

אויפן ווינט.

נאכט.

ביימער לויפן מיט אויסגעשטרעקטע הענט

צום האַריוואָנט.

וועל איך מיד אויך כאַפן אויף די הענט

און לויפן, לויפן,

דאָרט צום האַריוואָנט

צום בליץ.

דער רעגן און דער עפלאַבוים

דער רעגן האָט פאַרפירט אַ שמועס
מיטן עפלאַבוים
זועגן מיר.
דער רעגן פּריווערט זיך,
די בלעטער האָבן זיך איינגעשפּאַרט:
ניין און ניין.
דאָס קרויט, דאָס קרויט
האָט אויך אונטערגעשטעלט אַן אויער.
און איך?
איך קוק דורך אַלע גרינע שוויבן
אויף מיינע נאַסע האָר און אויגן,
אויף מייזן צעפּאַרענעם קלייד,
דורכגענעצטע שויד
און וויין אַ נאַקעטע פּאַרן עפלאַבוים.

צו שפעט

כ'האָב נישט אויסגעהערט דעם רעגן
ביזן סוף.

כ'בין איינגעשלאָסן.

אין אז כ'האָב זיך אויסגעכאַפט

איז שוין געווען

צו שפעט.

די בענקלעך האָבן זיך געטורעט

מיטן טיש.

דער טיש —

כ'קאָן שווערן —

ער האָט אַ וואַלקן אויסגעפּרעסן.

ער האָט די ליפּן אָפּגעווישט.

דער אויוון האָט הויך געכליפעט

טאָר מיין לאַטש.

אין גאָרטן האָבן די בלעטער

אַראָפּגעהאַנגען שווערע קעפּ

אונטער די לעצטע טראָפּנס.

אוימזיסט האָב איך זיך געבעטן,

געבעטן ביי דער ווערבע.

זי, די אלטע באַבעטשינע,

זי האָט געטרויסלט מיטן קאַפּ.

אוימזיסט געוואָרן שטיינדעלעך

אין טייך.

— בול — האָט עס געמאַכט —

— בול.

טרויעריק און באַרוועט לויף איך אַרום

אונטערן הימל.

— בול — האָט עס געמאַכט —

— בול.

מערק

ס'איז מערק,
דער אכט איז צוואַנציקסטער.
ס'איז כמאָרעדיק.
ס'איז שטיל.
צוויי קארשן=בוימלעך
האַבן זיך געפונען אויף אַ וואָגן
און אַרומגענומען.
ווי וועט דער פויער זיי פאַרפלאַנצן
אויף דר'ערד ?
איז הימל ?
דער וועג צום דאָרף איז פלויער נאָך
פון פויערס אויגן.

פּרילינג

רויטע ליפן
אין זיין פאַרהושכ'טן פנים
האַט אַ בעטלער היינט אַקעגן געטרובן
דער זון.
פּרילינג?
די גראָזן האָפּן זיך צעלאַכט
אונטערן שניי,
אין מיינ בלוט.
כ'בין נאָכגעלאָפּן דעם בעטלער,
אום אָנגערירט
ביי אַן אויער,
ביי אַ האַנט.
געוואָלט פון אים אַ שטיקל ברויט,
אַ גלעט.
אַ טרויעריקער האַט ער מיך אָנגעקוקט
און איז אַדעק.

סרימאָרגן

כדייט אויס דאָס ווילד-גראָז
אין גאָרטן —
גענוג זון אין זאָסט
זאָלן האָפן די קארטאָפּל.
די זון זעט מיינע הענט,
איז שטייף אין מיר.
אין אלע מיינע שלעכטע רייד
און גענג,
וואָס זענען אַ גאַנצע נאַכט
געלעבן וואָך אין מיינע ברעמען,
ליגן איצט אויסגעריסן
אין טויט
אויף דר'ערד
אין סרימאָרגן.

פיוס טייד

גריין איז דער טייד.
און ווו ענדוקט ער זיך?
מיינע שיך ווארטן ביים ברעג.
אין אפשר זענען דאָס פייגל?
אין וואסער פלאַפּלען די פיש.
א וואָלקן כאכערט אין ווינט.
אין אפשר זענען דאָס פייגל?
אין וואסער פלאַפּלען די פיש.
א וואָלקן כאכערט אין ווינט.

ווי איז דאָס שויסעלע מיט מיכד ?

ווי איז דאָס שויסעלע מיט מיכד ?
די קאץ בלאַנדזשעט פון דאך צו דאך,
די שווארצע קאץ.
איר האַלדז איז ווייס,
און ס'איז פאַרנאכט.
דער הימל ווערט טונקל.
די ערד איז שוין שווארץ.
דער בוים,
די קראָ,
דער קרוג.
און מײן פנים ?
כ'האַב עס אריינגענומען אין די הענט.
ווי איז דאָס שויסעלע מיט מיכד ?

פאר די דארע הענט

פאר די דארע הענט פון דער אַרומקויט
האַב איך נישט קיין פרויט צו געבן.

פאר די דארע הענט פון דער אַרומקויט
האַב איך א זילבערנעם רינג
אין העלע נעכט געשמירט.

און די באַרוועסע פיס אירע,

די רויטע —

וועל איך אַנטון אין פלויע שיד,

פארקנעפלען מיט שטערן ביז ארויף.

און אזוי

אויף די וועגן לאַזן.

אָרימע ווייבער

קומען אָרימע ווייבער אין וואָלד אַרײַן
שישקעס קלױבן אין די זעק.
בלײַבן איבער אויסן מאָך
דערטער,
וואָס גלאָצן צום הימל
מיט אָפּגרונטן פּוין שוואַרצע טעפּ
און הונגעריקע מױלער.
אויסגעשוויבערט בלײַבן שטײן די בײַמער,
ווי נאַסע הינער,
ווען ס'פּאַלט אַ קאַלטער, מױטנער רעגן.

קומט א בעטלער אָן פּוֹן וועג

קומט א בעטלער אָן פּוֹן וועג,
קומט ער אָן מיט פּלויע אויגן.
פעטע קרעמער אין די קלייטן
מעסטן לייזונט,
וועגן מעל.

אויפן קלויסטער-שפיץ די קראָ
פרעסט א וואַלקן נאָך א וואַלקן.
קומט א בעטלער אָן פּוֹן וועג
קומט ער אָן מיט פּלויע אויגן.

רעגן

א וואָלקן האָט זיך אויסגעצויגן

אויף אַלע פיר

און ווייסט נישט:

אויסדרייען דעם האַלז,

אָדער נישט?

צוויי פרויען זענען איינגעשלאָפן נעבן מיש.

זייערע קעפּ זענען גרוי,

זייערע הענט — גערינצלט.

איך עסן די אַלטע שאַנק

און זיך:

דעם פאַרעגנטן מאַנטל?

דאָס פאַרשנייטע טויך?

מיר פאָרן

די רעדער פון דעם וואָגן
לויפן רונד די לבנה אַרום.
די פּוס-טריט פון דעם פּערד
מעסטן אויס חלומות
פון צעשראָקענע בעריאָזעס,
וואָס זענען פון ווייכע היימען
אנטלאָפן
אויף איינזאַמע וועגן.

שטיץ.

איינגעשלאָפענע הינט.
פון אויפגעהויבענע זשוראַון טריפט די שטיילקייט
אין טיפע ברונעמער אַראָפּ.
מיר פאָרן.
אויף אַ שוועל פון אַ פארלאָשענעם הייזל
שטייט אַ פרוי
אומבאַוועגלעך — ווייס.
מיר פאָרן.
מיר פירן אַוועק דאָס האַרץ פון דער שטיילער פרוי.

לידער פון יתומים-הויז

I

די עפֿל ליגן שוין אין קעלער.

דער קאשטאן-בוים

רוישט און רוישט

מיט די לעצטע בלעטער

צו מיון פענסטער.

דאָס וויפֿלטע ווייב האָט שוין טאָבטשעס טאַטע

ערגעץ אין דער וועלט?

טאָבטשעס הענטלעך ווערן אָפּגעפרוירן

פֿרי

אין סעפטעמבער.

זי לויפט, לויפט מיט דאָרע פֿיסלעך אין שול,

מיט דאָרע פֿיסלעך לויפט איר נאָך

דער ווינט.

און ס'רינט אים פֿון נעזל,

און ס'רינט.

און פֿון ציגל זענען די הייזער,

די שויבן — פֿון גלאָז.

ביימער שטייען האַרט און נאַקעט

אויף די וועגן.

שנייען וועלן קומען,

צודעקן ס'יתומים הויז,

דעם דאָך, די שודעל.

טירן זענען געוואָרן שמעלער, העכער.

טירן קעגן איבער די פענסטער.

אין אַ ווייס פעמל שלאָפט טאָבטשע מיט שאַטנס אונטער די אויגן.

נעבן פעמל אירע שיכלעך.

אויפֿן בענקל איר קליידל,

איר גרוי פֿאַרפרוירן קליידל.

II

די שטובן זענען פול מיט לבנה.
איך וואנדער פון שטוב צו שטוב
און מאך פאמעלעך צו די טירן.
די קינדער האָבן מורא.
די קינדער אין יחומים-הויז.
זיי לויפן נאָך מיט קלוינע הענטלעך
נאָך מוין קלייד
נאָך מיינע צעפּ.
אין איד.
איך וועל עפענען דאָס פענסטער
וועלן נאָכפלאַטערן
קינדערישע קעפּ
און דערנאָך וועט ווידער ווערן
שטיי.

מיינן שוועסטער

מיינן שוועסטער איז צען יאָר עלטער פון מיר.
בעטן זיך די גארדינען ביי אירע פענסטער
צום ווינט:

האָט דער קארשנבוים שוין אָפגעבליט ?
מיינן שוועסטער ברענגט פון מאַרק אַהיים
פיש אין פלייש,

און זי נעמט אַרויס די אויגן ביי די פיש,
מיט דינע פינגער טאַפט זי דאָס פעטע אויפן פלייש,
מיינן שוועסטער מיט די שאַרפע ציין.

נאָר ווען הינטער קווימענס, הינטער דעכער
פאַרגייט די זון
אויף די ווענט,
אויפן דיל

אַ פּרעמדער און גאַלדענער פעכער
לעשט זיך, גייט אויס,
דרייט מיינן שוועסטער אויס
דאָס פנים.

טונקל זענען אירע אויגן, ווי ביר.
די רויטע בענדער אין איר טאַכטערס האָר
צעבליען אין פאַרנאַכט,
ווי ווילדע שוואַמען
מוכאַמאַרן —

זי כאַפט, מיינן שוועסטער כאַפט
אַ טוך אויף די אַקסלען,
פאַרהאַקט דאָס פענסטער
און פּראַלט אויף די מיר.

אַקטאַבער

באַלד וועט עס געשען!
די קאץ וועט זיך אַרומלויבן
אַרום דעם אַלטן האַלז
פון דער ווערב
און אויסזויגן דאָס לעצטע ביסל
בלוט.

באַלד וועט עס געשען!
די אויגן פון דער קאץ
זענען גרין.

און ס'הענגען נאָך
אַ פאַר געלע
בלעטער
אויפן בוים.

נאַרציזן וויאָנען

נאַרציזן וויאָנען.

און בעטלער טרעפן זיך אין פּרעמדע טירן,

און מעסטן גרויע טאַרבעס אָס

מיט אויגן ליידיקע,

ווי אויסגעהוילטע ברויט.

און בעטלער טרעפן זיך אין פּרעמדע טירן,

און לאָזן אויף די שוועלן איבער

אַביסל גרויען שטויב.

נאַרציזן וויאָנען.

ווהיזן גייען פּערד

מיט צוגעמאַכטע אויגן?

אַ פּרוי, אַ שוואַנגערע גייט פאַמעלעך דורך די גאַס.

און ס'לעשט די זון זיך

אויף אַ נישט פאַרענדיקט הויז.

און ס'לעשט די זון זיך

אויף אַ נישט פאַרענדיקט הויז.

נאַרציזן וויאָנען.

מיינע צעפּ פאַלן שווער אַראָפּ

צו דער ערד.

גרינע לאטשן

כ'בין גענאנגען אין מארק אריין זיך קויסן
גרינע פרימארגן=לאטשן.
מיינע אויגן האָפן זיך אַ גאַנצן וועג געספרייט.
טראָג איך אַהיים רויטע לאטשן
דער קרעמער האָט אזוי געוואָלט,
זיין געלער קרומער צאָן.
איך גלעט מיט אַ סינגער די רויטע לאטשן
און שמייכל:
צו דער זון,
צו פאַרפייגייער,
צו די לאַמע אויך,
צו די פלינדע אויך.
וואָס איז דען סאַראַ אונטערשיד?
כ'האַב אַמאָל אַראָפּגעלאָזט אַ ווערפע פלעטל
אויסן טיך,
שווימט עס נאָך אַנדאָי
און ס'שווימט.
איז וואָס איז סאַראַ אונטערשיד?

אין רויםן קלייד

אין מיטן קערן האָב איך אַרויסגעלאָזט דעם פעזים
און געפליבן שטיין אין אַ רוים קלייד.

פייגל פלאַפּלען.

די זון שיינט.

קי רופן זיך איבער

מיטן פייכטן געשריי

פון ערד,

פון מערץ.

ס'בילן הינט —

הענער קרויען.

אין קרויסטער קלינגט.

— די קאץ שווינגט.

זי האָט פאַרמאכט די שמאַלע

גרינע אויגן.

וואָס פאַר אַ קאַליר האָט דאָס געפלאַפּל פון די פייגל?

דאָס קלייד אויף מיר איז רוים.

דאָס קלייד אויף מיר

פלאַצט!

וואָס פאַר אַ קאַליר האָט דאָס געפלאַפּל פון די פייגל?

איך האָב זי די קאץ

אין מיינע הענט

איך רייס פרייט פאַנאנדער

אירע אויגן!

אויפן לעצמן שטאַק

אויפן לעצמן שטאַק
האַב איך געעפנט אַ טיר.
ביסטו דאָ,
ביסטו דאָ אין דערהיים
מיין חברטע?
זי איז דאָ.
זי ליגט שוין אין בעט.
אירע זאַקן ליגן אין די שיד.
זי ליענט אַ בוך.
דער נאפט-לאָמפּ ברענט העל
אויף דער שמוץ.
„איך בין מיר“
זאָג איך שטיל ביי דער טיר.
„קום, טו זיך אויס,
דו וועסט היינט שלאָפן מיט מיר.“
זי ציט אויס אַ נאַקעטע האַנט
און איך שלאָף איין
מיט מיין קילער באַק
אויף איר אַקסל.
ס'חלומט זיך מיר:
אויפן לעצמן שטאַק האָב איך
געעפנט די טיר!
ביזטו דאָ,
ביזטו דאָ אין דער היים,
מיין חברטע?
זי איז דאָ.
זי ליגט שוין אין בעט.
אירע זאַקן ליגן אין די שיד,
זי ליענט אַ בוך.

דער נאָסט־גאַמפּ ברעננט העל
אויף דער שטויב.
„איך בין מיר“
זאָג איך שטיל ביי דער טיר.
„קום, טו זיך אויס
דעסט היינט שלאָפּן מיט מיר.“
זי ציט אויס אַ נאַקעטע האַנט
און איך שלאָף איין
מיט מיין קילער באַק
אויף איר אַקסל.

הילע און אויסשטאטונג:
יאנקל אדלער

1. 1. 1.

||